

N:o 60.

Ank. till Riksd. kansli den 15 april 1898, kl. 11 f. m.

Utlåtande i anledning af Kongl. Maj:ts propositioner angående efterskänkande af kronans rätt till tre danaarf.

(I. A.)

1:o. I en till Riksdagen den 4 sistlidne februari aflåten proposition (n:o 75) meddelas, hurusom i ett den 3 maj 1879 upprättadt testamente handlanden Lars Magnus Welander från Skillingaryd och hans hustru Christina Welander förordnat, att den af makarne, som den andra öfverlefde, skulle sitta i orubbadt bo af all makarnes egendom utan ringaste intrång af deras arfvingar.

*Angående
danaarf
efter L. M.
Welander.*

Lars Magnus Welander hade den 9 januari 1890 afidit utan att efterlemna kända arfvingar. I den efter honom den 26 mars samma år förrättade bouppteckning hade boets tillgångar upptagits till sammanlagdt värde af 20,000 kronor, deri inberäknadt värdet af en från $\frac{15}{64}$ mantal Skillingaryd afsöndrad, till 6,000 kronor bevillningstaxerad bebyggd lägenhet, samt skulderna till 12,825 kronor 93 öre, hvadan behållningen i boet vid Lars Magnus Welanders död utgjort 7,174 kronor 7 öre. Ofvanberörda mellan makarne upprättade testamente hade den 15 januari 1890 blifvit af enkan Christina Welander i vederbörlig ordning bevakadt och efter delgifning med kammaradvokatfiskalsembetet, å Kongl. Maj:ts och kronans vägnar, vunnit laga kraft.

Bih. till Riksd. Prot. 1898. 4 Saml. 1 Afd. 31 Häft. (N:o 60.)

Nu hade i en till Kongl. Maj:t den 30 mars 1897 ingifven skrift Christina Welander, numera omgift med förre skogshandlaren Carl Johansson i Skillingaryd, anført, att makarne Welander med omförmälda testamente åsyftat att tillförsäkra den efterlevande maken full eganderätt till hela det gemensamma boet; att ordalagen i testamentet emellertid ansetts ej fullt tydligt uttrycka denna afsigt, utan jemväl medgifva den tolkning, att den efterlevande maken blott skulle erhålla nyttjanderätt under sin lifstid till den först afidnas andel i boet; att sökanden för ty hvarken kunnat få lagfart å boets fastighet eller genom inteckning tillgodogöra sig dess värde; samt att detta för sökanden vore desto mera hårdt och bekymmersamt, som hon sjelf genom sitt arbete, utan att hennes förre man dertill bidragit, sammansparat alla de vid Lars Magnus Welanders död i makarnes bo befintliga tillgångar, men numera till följd af opåräknade förluster råkat i brydsamma ekonomiska omständigheter; och hade sökanden anhållit, att, derest Kongl. Maj:t skulle anse, att genom testamentet, sådant det till ordalysen föreläge, sökandens rätt till hennes afidne mans hälft af boet endast vore nyttjanderätt, måtte förklaras, att Kongl. Maj:t och kronan afstode från sin rätt till samma hälft till förmån för sökanden. I berörda af sökanden gjorda framställning hade hennes bemälde man Carl Johansson instämt.

Till stöd för ansökningen hade sökanden ytterligare åberopat följande intyg, nemligen *dels* af gårdsegaren J. Jonasson i Skillingaryd och förre nämndemannen Johannes Jönsson i Möllnarp, att de, som bevittnat ifrågasvarande mellan makarne Welander upprättade testamente, på den ed, de vid vittnesförhör rörande samma testamentes lagliga tillkomst den 6 maj 1879 aflagt, betygade, att båda makarne Welander med testamentet afsett, att den efterlevande af dem skulle erhålla hela boets all så väl fasta som lösa egendom med full eganderätt, och att detta så mycket mera varit Lars Magnus Welanders afsigt och önskan, som han ej i någon väsentlig mån bidragit till förvärfvande af de tillgångar, som funnits i boet, *dels* af ledamoten utaf Riksdagens Andra Kammare W. Bengtsson jemte åtta andra i orten bosatta personer, att Lars Magnus Welander på grund af sjukdom och åtskilliga andra förhållanden varit alldeles oförmögen att arbeta och bidraga till boets uppehälle och förkofran; att det varit sökanden, som genom sitt arbete med handel samt restaurations- och hotellrörelse uppehållit boet och sammansparat de medel, som vid hennes mans död funnits i boet, samt att sökanden under de senare åren haft stora utbetalningar, som vållat henne svårigheter och bekymmer, *dels ock* af länsmannen i orten, att sökanden städe varit mycket arbetsam och ordentlig samt iakttagit ett hedrande uppförande; att Lars Magnus Welander under flera år före sin död varit sjuklig och icke kunnat i någon väsentlig mån bidraga till boets förkofran;

att sökanden under åtskilliga år före mannens död personligen idkat handel, hållit spisning för Jönköpings regementes officerscorps och innehaft jernvägs-hotell i Skillingaryd, samt att den behållning, bouppteckningen efter Lars Magnus Welander upptoge, sannolikt uppstått genom sökandens oförtrutna och förståndiga arbete.

Med anledning af ansökningen hade Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Jönköpings län afgifvit utlåtande och dervid tillika öfverlemnadt inhemtadt yttrande från vederbörande kronofogde, deri denne, på grund af hvad de trovärdiga och aktade personer, som bevittnat ifrågavarande testamente, intygat, och då det vore allmänt bekant, ej mindre att sökanden ensam genom sitt arbete förvärfvat makarnes gemensamma egendom, än äfven att hon under de senare åren utan eget förvållande fått vidkännas stora förluster och derigenom bragts i trångmål, helst hon varit utestängd från möjligheten att tillgodogöra sig boets fasta egendom, tillstyrkt bifall till ansökningen, under uttalande tillika, att han ansåge det vara mera än hårdt, om sökanden nu, då hon blifvit äldre och mindre arbetsför, skulle beröfvas frukterna af sitt eget arbete.

För egen del hade Kongl. Maj:ts befallningshafvande hemställt, att Kongl. Maj:t måtte hos Riksdagen äska medgifvande dertill, att kronans blifvande rätt till danaarf efter Lars Magnus Welander måtte eftergifvas till förmån för sökanden.

Kammaradvokatfiskalsembetet, som jemväl blifvit öfver ansökningen hört, hade i afgifvet utlåtande anført, att frågan, huru vida kronan vore berättigad till danaarf efter Lars Magnus Welander eller om genom testamentet kronans rätt i detta afseende upphäfts, syntes kunna afgöras endast genom domstols beslut, samt att, då rättegång härom emellertid ej kunde anställas förr, än sökanden afidit, men det på grund af hvad i ärendet blifvit upplyst syntes vara med rättvisa och billighet öfverensstämmande, att sökanden finge med full eganderätt tillgodonjuta all den egendom, som vid Lars Magnus Welanders död funnits i makarne Welanders bo, embetet för sin del biträdde Kongl. Maj:ts befallningshafvandes förberörda hemställan.

Med afseende å hvad i ärendet sålunda förekommit har Kongl. Maj:t nu föreslagit Riksdagen att medgifva, att den rätt till danaarf, som kunde tillkomma kronan efter handlanden Lars Magnus Welander från Skillingaryd, måtte på sökanden öfverlåtas.

Utskottet, som emot ifrågavarande framställning icke haft något att erinra, hemställer,

att hvad Kongl. Maj:t i oförmälda hänseende föreslagit må af Riksdagen bifallas.

Angående
donaarf
efter J. J.
Berggren.

2:o. Sedan förre fanjunkaren Johan Johansson Berggren från Wilunda i Hammarby socken af Stockholms län den 1 april 1895 afidit utan att efterlemna några vid bouppteckningstillfället den 27 i samma månad kända arfvingar, hade, enligt hvad i en till Riksdagen aflåten proposition (n:o 76) meddelas, bemålde Berggrens afidna hustrus systerdotter Gerda Josefina Åslander låtit vid lagtima vårtinget i Stockholms läns vestra domsaga den 4 juni samma år i bevakningsändamål förete en så lydande handling: »Afskrift. I anseende till den tillgifvenhet, välvilja och förtroende, som min afidna hustrus systerdotter Gerda Sofia Åslander visat undertecknad på gamla dagar, är min yttersta vilja och testamente att förordna, att den efter min död befintliga egendom, vare sig fast eller löst, penningar eller gods af hvad beskaffenhet som helst intet undantagande, skall tillfalla Gerda Josefina Åslander, med skyldighet för henne att låta mitt stoft ordentligt begravas (enkelt och utan prål) i Wendels kyrkogård i samma graf eller bredvid min afidna hustrus. Och eger hon, Gerda Josefina Åslander, äfven rätt att efter min död uppbära den mig tillfallande begrafningshjälp från arméns pensionskassa (90) kronor samt inestående pension, om sådan fins, äfven från kongl. Svea lifgardets underofficerares pensionsförening 50 kronor, jemte inestående pensioner för svärdstecknet af Drottningens hospitalskassa och kongl. Svea lifgardes underofficerares pensionskassa, och skall hon på samma gång återställa det mig af Kongl. Maj:t nådigst tilldelade svärdstecknet till secundchefsembetet vid Kongl. Svea Lifgardet.

Detta testamente är af mig sjelf upprättadt med hänvisande till det testamente mellan mig och min afidna hustru, att jag eger förordna om min egendom efter godtfinnande. Hvilket jag detta testamente med sundt förnuft och fri vilja underskrifvet och med mitt sigill bekräftat. Lamyra i Wendel af Upsala län den 1 februari 1890. J. P. Berggren, f. d. fanjunkare vid kongl. Svea lifgarde.»

I enlighet med derom af kammaradvokatfiskalsembetet efter stämning å Gerda Josefina Åslander framställt yrkande hade emellertid berörda domsagas häradsrätt genom utslag den 8 juni 1897, som vunnit laga kraft, förklarar, att ifrågavarande såsom testamente bevakade handling, såsom icke af vittnen bestyrkt, icke kunde anses såsom ett i öfverensstämmelse med stadgandet i 16 kap. 1 § ärfdabalken upprättadt testamente, och som Gerda Josefina Åslander, hvilken omhändertagit, förvaltat och realiserat Berggrens efterlemnade egendom, icke ens uppgifvit, att hon skulle på annan grund än till följd af berörda handling ega rätt till samma egendom, samt vid det förhållande, att någon arfvinge efter Berggren icke inom natt och år efter hans död anmält sig eller blifvit känd, Kongl. Maj:t och kronan egde bättre rätt till Berggrens kvarlåtenskap än Gerda Josefina Åslander, hade häradsrätten

funnit omförmälda såsom testamente bevakade handling icke utgöra hinder för kronan att komma i åtnjutande af den rätt till danaarf efter Berggren, som kunde kronan jemlikt 15 kap. 6 § ärfdabalken tillkomma; hvarjemte häradsrätten förpligtat Gerda Josefina Åslander att, sedan en månad från utslagens dag förflutit, vid anfordran till kammaradvokatfiskalsembetet för Berggrens qvarlätenskap i laga ordning redovisa.

I en till Kongl. Maj:t den 30 november 1897 ingifven skrift hade nu Gerda Josefina Åslander anhållit, att kronans rätt till ifrågavarande danaarf måtte efterskänkas till sökandens förmån, dervid sökanden framhållit, att den summa, hvartill boets behållning efter dess realiserande uppginge, vore för kronan betydelselös, under det att afståendet från samma belopp vore för sökanden ganska kämbart; att Berggren under de 4 sista åren af sin lefnad bott hos sökandens moder, som varit Berggrens svägerska, och städse tyckts hafva haft den uppfattningen, att sökanden stått i skyldskapsförhållande till honom; att den af sökanden åberopade handling af den 1 februari 1890 otvifvelaktigt vore af Berggren egenhändigt uppsatt och af honom med hans sigill försedd; att för ty Berggrens önskan beträffande hans qvarlätenskap ej kunde antagas hafva varit annan, än att sökanden skulle efter hans död blifva egare af behållningen i boet; samt att det med all sannolikhet allenast berott på bristande kännedom om de lagliga formerna för testamente, att handlingen ej varit vederbörligen bevittnad.

Vid ansökningen hade sökanden fogat intyg *dels* af den 27 oktober 1897 af organisten i Hammarby A. M. Bergvall och Arvid Bergvall af innehåll, att bemålde Berggren under de fyra sista åren af sin lefnad vistats och bott samt njutit vård och skötsel af sökanden och hennes moder, *dels ock* af den 30 oktober samma år af godsegaren P. O. Svensk, att den namnteckning af Berggren, som funnes anbragt under ofvan omförmälda handling, vore synnerligen lik samme mans namnteckning å andra Svensk förevisade handlingar.

I anledning af den gjorda ansökningen hade utlåtande afgifvits af ej mindre Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Stockholms län, som meddelat, att sökanden och hennes moder tillsammans egde en till 2,000 kronor taxerad bostadslägenhet med besittningsrätt för viss tid till marken å hemmanet Kapellets egor i Hammarby socken, samt, enär af handlingarne kunde anses framgå, att Berggren haft för afsigt att åt sökanden lemna sin qvarlätenskap, hvilken allenast uppginge till obetydligt belopp och således vore för kronan utan nämnvärd betydelse, tillstyrkt bifall till ansökningen, än äfven kammaradvokatfiskalsembetet, som, jemte meddelande, att ifrågavarande danaarfsmedel, hvilka af sökanden behörigen redovisats, efter afdrag af utanordnad aktoratsprovision uppginge till 72 kronor 11 öre, som i statskontoret indestode, på de af Kongl. Maj:ts befallningshafvande anförda skäl hemställt om

afåtande till Riksdagen af proposition i det af sökanden i ansökningen angifna syfte.

Med afseende å hvad i ärendet sålunda förekommit har Kongl. Maj:t nu föreslagit Riksdagen att medgifva, att kronans rätt till ifrågavarande danaarfsmedel måtte på sökanden öfverlätas.

På grund af hvad sålunda förekommit hemställer utskottet,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må af Riksdagen bifallas.

*Angående
danaarf
efter S. A.
Lundman.*

3:o. Enligt hvad af en till Riksdagen aflåten proposition (n:o 77) af den 4 sistlidne februari inhemtas, hade ogifta Sofia Amalia Lundman, som, född den 5 januari 1844, år 1847 upptagits såsom fosterbarn af torparen Abraham Johansson Engzell i Bäck inom Fellingsbro socken af Örebro län och med undantag af den tid, då hon innehaft tjänst, vistats i Engzells hem, affidit derstädes den 28 november 1893 utan att efterlemna några vid bouppteckningstillfället den 4 april 1894 kända arfvingar.

På åkärnan af kammaradvokatfiskalsembetet hade rådstufvurätten i Upsala genom dom den 8 juni 1896, deri efter fullföljd talan Svea hofrätt enligt laga kraftvunnen dom den 14 maj 1897 ej gjort ändring, förklarar, att Sofia Amalia Lundmans qvarlätenskap skulle såsom danaarf tillfalla kronan, hvarjemte J. F. Wessman i Fellingsbro, som af rådstufvurätten förordnats till god man för förvaltning af qvarlätenskapen, förpligtats att i sin berörda egenskap för densamma med upplupen ränta till advokatfiskalsembetet redovisa.

Redan dessförinnan hade i en till Kongl. Maj:t den 9 december 1895 ingifven skrift Engzell anhållit, att kronans rätt till ifrågavarande danaarfsmedel måtte å sökanden öfverlätas, dervid sökanden såsom skäl för sin berörda framställning anført, att han, som år 1847 omhändertagit barnhusbarnet Sofia Amalia Lundman, derefter uppfostrat henne samt haft henne boende i sitt hem, tills hon uppnått 26 års ålder, hvarefter hon innehaft tjänst till hösten 1893, då hon återflyttat till sökandens hem och derstädes qvarstannat till sin död, samt att sökanden, som uppnått 75 års ålder, saknade arbetsförmåga och medel för sin utkomst.

Vid ansökningen hade funnits fogade *dels* ett af pastorsembetet i Irsta församling den 14 oktober 1895 utfärdadt intyg af innehåll, att sökanden jemte barnhusbarnet Sofia Amalia Lundman, född den 5 januari 1844, år 1859 inflyttat från Fagerhults församling till Onsholmen i Irsta församling och från sistnämnda församling år 1867 afflyttat till Vester-Löfsta, äfvensom att Sofia Amalia Lundman under denna tid oafbrutet vistats i sökandens

hem, der hon varit skrifven såsom fosterdotter; *dels* ett af pastorsembetet i Fagerhults församling den 18 november 1895 meddeladt utdrag ur församlingens husförhörsbok för åren 1839—1848, utvisande att torparen Abraham Johansson i Nybygget under Granskata, född den 18 april 1820, år 1847 upptagit såsom fosterbarn barnhusbarnet Sofia Amalia Lundman, född den 5 januari 1844, och år 1859 med sin familj, deribland fosterbarnet S. A. Lundman, flyttat till Vestmanland; *dels ock* ett af Kristina Jansdotter i Enåker den 24 februari 1894 afgifvet intyg, att »Sofia Engzell», hvilken den sista tiden haft anställning i köket på akademiska sjukhuset i Upsala, vore uppfostrad af Abraham och Elisabeth Engzell och afflyttat från deras hem vid 23 års ålder, äfvensom att hon varit såsom barn i huset till sin död.

I anledning af berörda ansökning hade utlåtande afgifvits af ej mindre Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Örebro län, som, enär sökanden upptagit Sofia Amalia Lundman såsom fosterbarn redan i hennes späda ålder och derefter egnat henne faderlig omvårdnad, samt sökanden, enligt hvad Kongl. Maj:ts befallningshafvande inhemtat, vid nu uppnädda 75 års ålder saknade arbetsförmåga och nödiga medel för sin utkomst, hemställt, att den gjorda ansökningen måtte af Kongl. Maj:t bifallas, än äfven kammaradvokatfiskals-embetet, som *dels* meddelat, att ifrågavarande danaarfsmedel, hvilka, sedan hofrättens berörda dom vunnit laga kraft, till advokatfiskalsembetet redovisats, numera efter afdrag af utanordnad aktoratsprovision uppginge till ett belopp af 1,398 kronor 42 öre, som i statskontoret inestode, *dels ock* på de af Kongl. Maj:ts befallningshafvande anförda skäl tillstyrkt aflåtande till Riksdagen af proposition i det af sökanden i ansökningen angifna syfte.

Med afseende å hvad i ärendet sålunda förekommit har Kongl. Maj:t nu föreslagit Riksdagen att medgifva, att kronans rätt till ifrågavarande danaarfsmedel måtte på sökanden öfverlåtas.

Utskottet hemställer,

att Kongl. Maj:ts omförmälda framställning må vinna Riksdagens bifall.

Stockholm den 15 april 1898.

På statsutskottets vägnar:

CHR. LUNDEBERG.
